

در هفته‌های اخیر عدم اطمینان در مورد سیاست‌گذاری ایالات متحده منجر به خروج از پذیرش دلار و اوراق خزانهداری ایالات متحده شده است؛ به‌طوری که به گزارش بیزینس اینسایدر شاخص دلار تاکنون در سال جاری بیش از ۹ درصد تضعیف شده است. ناظران بازار کاهش بیشتر را پیش‌بینی می‌کنند و به گزارش فایننشال تایمز، سرمایه‌گذاران خارجی از ابتدای مارس بیش از ۶۰ میلیارد دلار از بازار سهام آمریکا خارج کرده‌اند.

طبق جدیدترین نظرسنجی مدیران صندوق جهانی بانک آمریکا، ۶۱ درصد از شرکت‌کنندگان پیش‌بینی می‌کنند که ارزش دلار در ۱۲ ماه آینده کاهش یابد؛ این بدبینانه‌ترین چشم‌انداز سرمایه‌گذاران بزرگ در تقریباً ۲۰ سال گذشته است. از طرفی بر اساس گزارش فایننشال تایمز بازارهای مالی آمریکا در ۱۰۰ روز نخست دور دوم ریاست جمهوری ترامپ، بدترین عملکرد خود را در ۵۰ سال گذشته ثبت کرده‌اند.

سی‌ان‌بی‌سی در گزارش خود هشدار داده است که خروج از دارایی‌های ایالات متحده ممکن است نشان‌دهنده بحران گسترده‌تر اعتماد باشد و با تضعیف دلار سریزهای احتمالی مانند تورم وارداتی بالاتر با آن همراه شود.

کاهش ارزش دلار آمریکا باعث شده است که سایر ارزها، به‌ویژه ارزهای امن مانند ین ژاپن، فرانک سوئیس و همچنین یورو، در برابر آن افزایش قیمت داشته باشند. از ابتدای سال، ین ژاپن بیش از ۱۰ درصد در برابر دلار آمریکا تقویت شده است، در حالی که فرانک سوئیس و یورو حدود ۱۱ درصد افزایش ارزش داشته‌اند.

جداً از ارزهای امن، ارزهای دیگری که امسال در برابر دلار تقویت شده‌اند عبارتند از پروی مکزیک با ۵/۵ درصد افزایش در برابر دلار آمریکا و دلار کانادا با بیش از ۴ درصد افزایش ارزش. ژلوتی لهستان بیش از ۹ درصد و روبل روسیه بیش از ۲۲ درصد در برابر دلار آمریکا افزایش ارزش داشته‌اند.

با این حال، برخی از ارزهای بازارهای نوظهور به‌رغم ضعف دلار آمریکا، کاهش ارزش داشته‌اند. دונگ ویتنام و روپیة اندونزی در اوایل این ماه به پایین‌ترین سطح خود در برابر دلار آمریکا رسیدند. لیر ترکیه نیز هفته گذشته به پایین‌ترین سطح خود رسید، یوان چین تقریباً دو هفته پیش به پایین‌ترین سطح خود در برابر دلار رسید، اما از آن زمان تاکنون تقویت شده است.

تحلیلگران سی‌ان‌بی‌سی معتقدند که به جز چند استثنا تضعیف دلار آمریکا برای دولت‌ها و بانک‌های مرکزی در سراسر جهان مایه آسودگی خاطر است. آدام باتون، تحلیلگر ارشد ارز در ForexLive، می‌گوید: «بیشتر بانک‌های مرکزی از کاهش ۱۰ تا ۲۰ درصدی دلار آمریکا خوشحال خواهند شد.» به باور این تحلیلگر قدرت دلار سال‌هاست که یک مشکل همیشگی بوده و برای کشورهایی که نرخ ارز آنها به دلار ثابت است، دردسرساز است. وضعیت فعلی دلار آمریکا فضای تنفسی بیشتری برای بانک‌های مرکزی جهت کاهش نرخ بهره فراهم می‌کند.

به اعتقاد کارشناسان اقتصادی اگر چه یک ارز محلی قوی‌تر ممکن است به مهار تورم از طریق واردات ارزان‌تر کمک کند، اما رقابت‌پذیری صادرات را به‌ویژه تحت تعرفه‌های جدید ایالات متحده که در آن آسیا به عنوان بزرگترین تولیدکننده کالاهای جهان بیشتر هدف گرفته شده است، پیچیده می‌کند. بر این اساس کاهش ارزش پول احتمالاً در بازارهای نوظهور، به‌ویژه در آسیا، بیشتر مورد توجه قرار خواهد گرفت. بازارهای نوظهور با تورم بالا، بدهی و خطرات فرار سرمایه روبه‌رو هستند که کاهش ارزش پول را خطرناک می‌کند و کاهش ارزش پول می‌تواند توسط دولت ایالات متحده به عنوان یک اقدام تجاری تلقی شود اما تلافی‌جویی را به دنبال داشته باشد.

کارشناسان موسسه فیچ ریتینگز بر این باورند اقتصادهای نوظهور شاید تمایلی به کاهش نرخ بهره نداشته باشند، زیرا این امر می‌تواند بر بار بدهی خانوارها و شرکت‌های داخلی که به دلار آمریکا وام گرفته‌اند، تأثیر بگذارد.

➤ اثر ارزش دلار بر اقتصادهای نوظهور

به گزارش اکونومیست، کاهش ارزش دلار معمولاً برای کشورهای در حال توسعه خوب است. از آنجا که کشورهای فقیر بیشتر از کشورهای ثروتمند باز دلار مقروض می‌شوند، با کاهش ارزش این ارز هم مسلماً بار سنگینی بدهی‌های این کشورها کمتر می‌شود. در عین حال واردات ارزان‌تر می‌شود و از آنجایی که محدودیت ذخایر خارجی مشخصه این کشورهاست، با کاهش ارزش دلار این ذخایر اندکی به آرامش می‌رسد و سرمایه‌گذاران خوش‌بین‌تر می‌شوند.

بین سال‌های ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۸ آخرین باری که کشورهای فقیر واقعاً برای زیرساخت‌هایشان ولخرجی کردند و بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۸ که صادرکنندگان کالا به‌طور غیرمنتظره‌ای، دست‌ودل باز شدند، چنین بود.

این بار اما به اعتقاد اکونومیست اوضاع متفاوت خواهد بود. از اول آوریل، دلار در برابر سیدی از ارزهای کشورهای ثروتمند ۴ درصد کاهش یافته و فروش گسترده اوراق خزانهداری، جایگاه آن را به عنوان ارز ذخیره جهانی تهدید کرده است.

با این حال امروزه اقتصادهای نوظهور نسبت به قبل از اعلام تعرفه‌های دونالد ترامپ آسیب‌پذیرتر هستند. ضعف امروز دلار نشان‌دهنده یک رکود معمولی نیست، بلکه نشان‌دهنده تلاش ترامپ برای تغییر شکل دادن به نظم

تجاری جهانی است. ترکیبی از تقاضای ضعیف‌تر آمریکا و موانع تجاری بالاتر، به رشد اقتصادی کشورهای فقیرتری آسیب خواهد رساند که به صادرات وابسته هستند. دلار ارزان‌تر این ضربه را کاهش نخواهد داد.

شاخص MSCI که مبنایی برای نمایش رشد اقتصاد جهانی نیز محسوب می‌شود و ارزش ۲۴ ارز را نسبت به دلار ردیابی می‌کند، از دوم آوریل، که ترامپ تعرفه‌های خود را علیه جهان لغو کرد، ۵/۰ درصد افزایش یافته است؛ افزایشی که به سختی برای تقویت ترازنامه‌های دولت‌ها کافی است. کشورهایی که از اقدامات ترامپ به شدت آسیب خواهند دید، از جمله کشورهای «کارخانه آسیا» [یعنی کشورهای قطب‌متمرکز تولید و تجریه تأمین در منطقه آسیا و اقیانوسیه] و بسیاری از کشورهای آفریقایی، شاهد کاهش شدید ارزش پول خود حتی شدیدتر از دلار بوده‌اند. برای مثال، دونگ ویتنام در ۸ آوریل به پایین‌ترین حد ارزش خود رسید، حتی پس از آنکه ترامپ بسیاری از عوارض خود را لغو کرد، ضرر کمتر کشوری جبران شد.

در همین حال، بازارهای سهام هم بیشتر دچار چالش شده‌اند؛ از اول آوریل شاخص بازارهای نوظهور داو جونز ۴ درصد کاهش یافته است، و ارزش اعتبار شرکت‌های بازارهای نوظهور نیز در حال کاهش است.

رویه اقتصادهای فقیر این است که با فروش محصول به مصرف‌کنندگان، کشورهای ثروتمند رشد کنند. در بهترین حالت، کالاهایی که قرار بود به آمریکا بروند، اکنون به چین و اروپا خواهند رفت، البته با تخفیف، در حالی که هزینه عبور از مرزها و نیز هزینه بازارهای جدید را هم با خود دارند. در بدترین حالت اقتصادهای بزرگ احتمالاً موانع تجاری خود را برای محافظت از صنایع داخلی افزایش دهند. بازارهای نوظهور هم با تعرفه‌ها و هم با عدم قطعیتی که ایجاد می‌کنند، دست و پنجه نرم می‌کنند.

اکونومیست معتقد است این ترکیب پیش‌بینی‌های رشد را به مرز خطرناکی رسانده و حق بیمه ریسک را – یعنی هزینه‌های اضافی که کشورهای فقیر برای وام گرفتن می‌پردازند – برای اوراق قرضه و سهام افزایش می‌دهد. این شوک ممکن است بانک‌های مرکزی را به کاهش نرخ بهره سوق دهد. این امر به نوبه خود هرگونه مزیت باقی‌مانده از دلار ضعیف‌تر را برای ترازنامه‌های کشورها از بین می‌برد.

در واقع، طبق گزارش جی‌پی‌مورگان چیس، هزینه وام گرفتن به دلار برای اقتصادهای نوظهور از قبل افزایش یافته بود. شاخص بازده اوراق قرضه دولتی بازارهای نوظهور این بانک اکنون ۸/۰ درصد بالاتر از میانگین پنج‌ساله آن است. فقط کشورهای بسیار بدهکار مانند پاکستان و سریلانکا تحت تأثیر قرار نگرفته‌اند. طبق گزارش شرکت بازار سرمایه تلمیر، تاکنون در ماه آوریل هیچ بازار نوظهوری هیچ اوراق قرضه خار جی منتشر نکرد.

بنا بر گزارش اکونومیست، در حالی که کشورهای در حال توسعه با شوک تجاری سازگار خواهند شد، دلار شاید برای همیشه به عنوان ارز غالب جهان جایگاه خود را از دست بدهد. برخی کارشناسان اقتصادی به این نشریه گفته‌اند که انتظار ندارد هیچ ارز واحدی بتواند در نقطه اوج محبوبیت قرار گیرد، زیرا دلار، یورو و یوان هر سه برای برتری رقابت می‌کنند. به باور این کارشناسان در این دنیا، هیچ‌کس از «امتیاز گرافی» که اکنون آمریکا از آن برخوردار است، سود زیادی نخواهد برد. اما در میان آنچه که بیشتر حائز اهمیت است این است که کشورهای در حال توسعه حتی وضعیت بدتری خواهند داشت، زیرا این کشورها ریسک‌گذار را متحمل می‌شوند. بانک‌های مرکزی در فقیرترین کشورهای جهان در حالی که واردات و سرمایه‌گذاری‌ها را با یورو یا یوان تأمین مالی می‌کنند احتمالاً گرفتار تلاش برای مدیریت تعهدات دلاری چنددهه‌ای خود شوند.

به باور اقتصاددانان اکونومیست اکثر این کشورها مجبور خواهند بود یکی از سه ارز بزرگ را انتخاب کنند. در این صورت واردات و صادرات به سمت سایر کشورهای آن بلوک متمایل خواهد شد که نشان‌دهنده هزینه موقت اما اضافی برای شرکت‌هاست. در همین حال، معاملات بین بلوک‌ها گرگان تنش ژئوپلیتیکی خواهد بود.

کاهش ارزش دلار ممکن است خبر خوبی برای چین و اروپا باشد. اما برای بقیه جهان خبر خوبی نیست. در اروپا اما بر اساس گزارش سی‌ان‌بی‌سی، بانک مرکزی اروپا از فرصت کاهش تورم استفاده کرد و در جلسه ماه آوریل خود، نرخ بهره را ۲۵/۱ واحد دیگر کاهش داد. بانک مرکزی اروپا اعلام کرده که بیشتر معیارهای تورم اساسی نشان می‌دهد که تورم به طور پایدار در حدود هدف میان‌مدت ۲ درصدی شورای حکام این اتحادیه باقی خواهد ماند. اینکه آیا یک کشور می‌تواند ارزش پول ملی خود را کاهش دهد یا خیر، تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد: میزان ذخایر ارزی آن، میزان مواجهه با بدهی خارجی، تراز تجاری آن و حساسیت به تورم وارداتی. و در نهایت فایننشال تایمز هم معتقد است ریشه‌های این بحران سیاست‌های تجاری پری‌ریسک و پرهزینه ترامپ است. به اعتقاد این روزنامه، اعمال تعرفه‌های سنگین و ناگهانی علیه کشورهای مختلف، نظام تجارت جهانی را مختل و بی‌ثباتی روانی شدیدی در بازارهای مالی ایجاد کرده است و در حالی که شاخص‌های اقتصادی از سقوط اعتماد، خروج سرمایه و نوسان شدید حکایت دارند، ترامپ همچنان بر سیاست‌های خود پافشاری می‌کند و ارتباطی میان اقداماتش و بحران بازارها نمی‌بیند.

بخش خصوصی

عدم صدور مجوز برای پتروشیمی میانکاله

میانکاله از شرکت ملی صنایع پتروشیمی مجوز ندارد. به گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی، حسن عباس‌زاده، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی با بیان اینکه پروژه پتروشیمی میانکاله از ابتدا موفق به دریافت مجوزهای زیست‌محیطی نشد، تأکید کرد: هیچ‌گونه مجوزی از سوی این شرکت برای اجرای این طرح صادر نشده و موضوع در چارچوب دستور رسمی رئیس جمهوری در حال بررسی و تهیه گزارش جامع است. وی ادامه داد: قرار بود در صورت تأیید و صدور مجوزهای لازم، توسعه زنجیره متانول و صنایع پایین‌دستی آن با استفاده از گاز طبیعی در دستور کار قرار گیرد، اما این پروژه از همان ابتدا نتوانست مجوزهای زیست‌محیطی را اخذ کند و در ادامه نیز مجوز آن صادر نشد. مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی با تأکید بر اینکه هیچ مجوزی از سوی این شرکت برای پروژه میانکاله صادر نشده است، تصریح کرد: این موضوع اساساً خارج از حوزه مسئولیت ماست و اگر فعالیتی در سطح استان در جریان باشد، باید در چارچوب بررسی‌های قانونی و تحت نظارت نهادهای ذی‌ربط حوزه پتروشیمی پیگیری شود.

لزوم شفافیت در واردات و صادرات

حوزه واردات و صادرات شفاف نیست. به گزارش ایلنا، محمدتقی تقدعلی، نایب رئیس کمیسیون قضایی و حقوقی با بیان اینکه قطعاً اگر نوع کالاهای وارداتی و صادراتی شفاف بود دچار چنین حادثه‌ای نمی‌شدیم، گفت: باید از این حادثه درس عبرت بگیریم. نایب‌رئیس کمیسیون قضایی و حقوقی درباره اظهارات اخیر شرکت سینا وابسته به بنیاد مستضعفان مبنی بر اینکه کالای بسیار خطرناک را با عنوان کالای معمولی در محوطه قرارداده‌اند و این تخلف آشکار محسوب می‌شود، تأکید کرد: به طور قطع شفافیت در واردات و صادرات جلوی بسیاری از تخلفات را می‌گیرد؛ یکی از مسائل این حادثه موضوعات امنیتی است که قطعاً اگر نوع کالاهایی که واردات و صادرات شفاف بود دچار چنین حادثه‌ای نمی‌شدیم. وی با بیان اینکه حتماً وزیر راه و شهرسازی و هم‌گرمک باید پاسخگو باشند، اظهار داشت: باید از این حادثه درس عبرت بگیریم و در ادامه برای اصلاح این مسیر اگر نیاز به قانون‌گذاری و تدوین آیین‌نامه است، این اقدامات انجام شود.

توزیع شیر خشک با کالابرگ

شیر خشک کودک برای جلوگیری از قاچاق به اقلام کالابرگ اضافه می‌شود. به گزارش مهر، هانی تحویل‌زاده، رئیس انجمن تولیدکنندگان شیر خشک گفت: سال گذشته ۷۵ میلیون قوطی شیر خشک کودک تولید شد؛ در حالی که نیاز واقعی بازار ۵۰ میلیون قوطی است؛ باقی از کشور قاچاق شد از این‌رو، ضرورت دارد توزیع آن از طریق کالابرگ باشد. رئیس انجمن تولیدکنندگان شیر خشک در کشور درباره چرایی کمبود شیر خشک گفت: این کاهش عرضه به کمبود مواد اولیه بر می‌گردد: در حال حاضر برخی تولیدکنندگان قدرت خرید مواد اولیه برای پر کردن ظرفیت خود را ندارند چون کمبود نقدینگی دارند. این مسئول صنفی تصریح کرد: سال گذشته قیمت هر قوطی شیر خشک ۸ درصد افزایش یافت در حالی که نرخ مواد اولیه ۷ برابر شده بود. از این‌رو، کارخانه‌ها با زبان فعالیت داشتند.

دلیل افزایش نرخ‌های گذشته. در نتیجه سرمایه‌گذاران خارجی نگران هستند. بدهی بالا به معنای استقراض بیشتر، چاپ بیشتر و در نهایت تورم بیشتر است. وقتی سرمایه‌گذاران از ناتوانی یک کشور در مدیریت بدهی‌هایش می‌ترسند، به جای دیگری نقل مکان می‌کنند. این امر تقاضا برای اوراق قرضه خزانهداری ایالات متحده را کاهش می‌دهد. وقتی اوراق قرضه از رونق می‌افتد، دلار نیز از رونق می‌افتد.

دلیل دیگر، شتاب روند جهانی دلارزدایی است. سال‌هاست که کشورها نگرانی خود را در مورد تسلط دلار ابراز کرده‌اند. در سال ۲۰۲۵، اقداماتی هم در این باره صورت گرفت: چین و برزیل با یوان و رتال معامله می‌کنند. روسیه و هند از ارزهای محلی یا طلا برای معاملات استفاده می‌کنند، کشورهای حاشیه خلیج فارس مانند عربستان سعودی پرداخت‌های غیردلاری را برای نفت می‌پذیرند، حتی بانک‌های مرکزی نیز در حال انتقال ذخایر خود هستند. صندوق بین‌المللی پول گزارش داده که دلار اکنون کمتر از ۵۸ درصد از ذخایر ارزی جهانی را تشکیل می‌دهد: پایین‌ترین سطح در دو دهه گذشته.

این روند دلارزدایی به دلایل زیر قوی‌تر می‌شود: کشورها خواهان استقلال از تحریم‌های ایالات متحده هستند، ارزهای دیجیتال جایگزین‌هایی برای سیستم‌های مبتنی بر دلار به همراه دارند، و تنش‌های سیاسی، دارایی‌های ایالات متحده را کمتر قابل اعتماد می‌کنند. در نتیجه این تغییرات به طور پیوسته تقاضا برای دلار را در صحنه جهانی کاهش می‌دهند.

فراتر از اقتصاد، سیاست‌های ایالات متحده نیز نقش مهمی در سقوط دلار ایفا می‌کنند. غیرقابل پیش‌بینی بودن سیاست خارجی، شرکای جهانی را نگران می‌کند. این مسائل در کنار هم، اعتماد به دلار ایالات متحده را کاهش می‌دهند و روند نزولی آن را تسریع می‌کنند.

در نقطه مقابل، هند به لطف فناوری و زیرساخت‌ها، بیش از ۷ درصد رشد کرده است، منطقه یورو با تقاضای داخلی قوی در حال بازگشت به صحنه اقتصاد جهانی است، و ژاپن سرانجام شاهد رشد مصرف مبتنی بر دست‌مزد است. همانطور که این اقتصادها سرمایه جهانی را جذب می‌کنند، ارزهای آنها تقویت می‌شود. سرمایه‌گذاران پول را از دارایی‌های دلاری خارج کرده و آن را به یورو، روپیة و ین تبدیل می‌کنند. این جریان وجوه، دلار را بیشتر تضعیف می‌کند و یک چرخه خودتقویت‌کننده ایجاد می‌کند.

یکی دیگر از نیروهای مخرب، ظهور ارزهای دیجیتال و سیستم‌های مالی مبتنی بر بلاکچین است. کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند در سال ۲۰۲۵ یوان دیجیتال چین به طور گسترده در آسیا و آفریقا مورد استفاده قرار می‌گیرد. از طرفی اروپا هم در حال آزمایش ارز دیجیتال خود است.

➤ بانک‌های مرکزی چه می‌کنند؟

به گزارش سی‌ان‌بی‌سی، کاهش ارزش دلار و تأثیر موجی آن بر سایر ارزها، ترکیبی از آرامش و دردسر را برای بانک‌های مرکزی در سراسر جهان به ارمغان آورده است.